

**อิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงาน ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพ และการพัฒนาศักยภาพ
ทางการบัญชีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต
ของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**

**The Influence of Practices Standard, Professional Accountability,
and Competency Development of Accounting on Auditing Practices
Quality of Certified Public Accountant in the Industrial Businesses
Group in the Stock Exchange of Thailand**

รัชณี บินยาเซ็น*
ดร. กนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์**

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยต่อคุณภาพการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 200 ราย สถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุด้วยการหาค่าความแปรปรวน (Tolerance และค่า VIF) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 30-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอบบัญชี 5-10 ปี มีจำนวนธุรกิจที่รับตรวจสอบในแต่ละปีต่ำกว่า 50 แห่งธุรกิจมีการให้

บริการที่ปรึกษาด้านบัญชี/ภาษีที่นอกเหนือจากการสอบบัญชี มีจำนวนชั่วโมงที่เข้ารับการอบรมและสัมมนาด้านการบัญชี/การสอบบัญชีหรือด้านอื่นๆ มากกว่า 18 ชั่วโมง/ปี การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ประกอบด้วย การปฏิบัติงานโดยความรู้ความสามารถในวิชาชีพ การปฏิบัติงานด้วยความชำนาญ การปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบอยู่ในระดับมาก และการปฏิบัติงานตามกฎหมายอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ในวิชาชีพที่ประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความมีคุณธรรม การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ การรักษาความลับอยู่ในระดับมากที่สุด และการปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาอยู่ในระดับมาก ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชีอยู่ในระดับมาก และคุณค่าแห่งวิชาชีพบัญชีอยู่ในระดับมากที่สุดผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า มาตรฐานการปฏิบัติงานที่ประกอบด้วย การปฏิบัติงานโดยความรู้ความสามารถใน

*วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา วาสกรี

**นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา วาสกรี

***อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์พระนครศรีอยุธยา วาสกรี

วิชาชีพ การปฏิบัติงานด้วยความชำนาญ การปฏิบัติงานตามกฎหมายและการปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง รอบคอบมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการปฏิบัติงาน การสอบบัญชีในด้านคุณภาพของงาน ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ความมีคุณธรรม การปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาและการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีที่ประกอบด้วย ทักษะทางวิชาชีพบัญชี และคุณค่าแห่งวิชาชีพบัญชีที่มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีในด้านคุณภาพของงาน ผลการวิจัย ในครั้งนี้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตควรให้

ความสำคัญกับคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีโดยปฏิบัติงานด้วยความรู้ความสามารถทางวิชาชีพด้วยความชำนาญการอย่างระมัดระวังรอบคอบด้วยความซื่อสัตย์ในวิชาชีพ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีคุณธรรมและพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีในด้านทักษะทางวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นไป

คำสำคัญ : มาตรฐานการปฏิบัติงาน/ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพ/การพัฒนาศักยภาพทางการบัญชี/คุณภาพการปฏิบัติงาน/การสอบบัญชี

Abstract

The objective for this research to study the Influence impact on auditing practice quality of Thai's CPA of the industrial business group on the stock exchange of Thailand. Researchers use Quantitative research methodology by the questionnaire was used as a tool to collect data from the Thai's Certified Public Accountants and Assistant Account of the Industrial Business Group on the SET. The number of 200 list. The researchers used statistics to analyze the data include: frequency, percentage, mean and stand deviation, Multivariate collinearity monitoring by the variance (Tolerance and VIF) and Multiple Regression Analysis at the statistical significance level 0.05 in interpretation and presentation.

The results of this research found that the respondents are female, aged 30-40 years. Bachelor's degree with experience in auditing 5-10 years. There are a number of businesses that accept checks in each year is lower than the 50 business. Consulting services accounting / tax, in addition to the audit with the number of hours of training and seminars, accounting/ auditing, or the other side more than 18 hours/

year. To analyse the level of reviews about the practices standards by professional competence, expertise and practice with carefulness at a high levels and legal practice is at the highest level. Comments about the level of integrity in the profession that contains responsibilities and duties. Integrity compliance regulations. Confidentiality is at the highest level, And the straightforward at a high level. The level of comment about the development potential of accounting skills in accounting profession was at a high level, and the value of professional accounting is at the highest level. The results of hypothesis testing showed that Performance standards include: Practice by professional knowledge. Skillful work Legal compliance and careful operation have a positive influence on the quality of audit work in terms of quality of work. Integrity accountability in the profession that contains responsibility for duty, integrity compliance regulations, Straightforward practices, and the development of accounting potential consisting of Professional account skills and the value of accounting profession has a positive influence on the

quality of auditing performance in quality of work. Responsibility Operational process Satisfaction and reliability have resulted in qualified auditors performing quality audit work. The results is that the CPA should be importance to the quality of the performance of the audit by practicing with professional knowledge, skill, carefulness and professional

integrity. Responsible for duty To be virtuous and to develop the accounting potential in professional skills regularly so as to benefit the performance more effectively.

Keywords : Practices Standard/Professional Accountability/Competency Development of Accounting/and Auditing Practice Quality

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

สภาวะเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากมีกลุ่มธุรกิจหลายประเภทเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจและส่งผลให้ธุรกิจต้องประสบกับปัญหาสภาพคล่องรวมถึงด้านเงินลงทุนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเพื่อให้เกิดผลลัพธ์จากการลงทุนตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ จึงทำให้นักลงทุนมีการมองหาแหล่งลงทุนใหม่ๆ ที่มีศักยภาพด้านการผลิตและการลงทุนที่ต่อเนื่องในระยะยาว ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพด้านการผลิตเพื่อการส่งออกโดยมีความพร้อมด้านทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐาน และแรงงานที่เชี่ยวชาญได้รับการยอมรับและกล่าวถึงในบทวิเคราะห์ด้านการค้าและการลงทุนเป็นจำนวนมาก โดยกลุ่มธุรกิจที่มีความสำคัญได้แก่ กลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรม เป็นหนึ่งกลุ่มธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยทางตรงและทางอ้อม ในด้านการส่งออก และด้านแรงงาน รวมถึงแหล่งทรัพยากรทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมแก่การขยายธุรกิจการท่องเที่ยว เป็นต้น ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่กลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมร้อยละ 80 เป็นการลงทุนจากนักลงทุนต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2558) ด้วยเหตุผลที่ประเทศไทยมีการสนับสนุนจากภาครัฐ จากสมาคมส่งเสริมการลงทุนและมีความพร้อมทั้งทางด้านวัตถุดิบ แรงงาน เทคโนโลยี ด้วยเหตุจึงมีนักลงทุนให้ความสนใจมาลงทุนในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องส่งผลให้กลุ่มธุรกิจโรงงานอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้ความสำคัญกับการจัดการทางการเงินและการตรวจสอบงบการเงินของผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต เพื่อใช้ในการวางแผน

และการตัดสินใจของผู้บริหารและนักลงทุนในโครงการใหม่ๆ ของกลุ่มธุรกิจโรงงานอุตสาหกรรม (วจน์สิริ ประยูรพรหม, 2558)

ตั้งแต่ พ.ศ. 2558 ประเทศไทยเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community (AEC)) ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนในหลายด้านได้แก่การพัฒนาเข้ากับเศรษฐกิจโลก การสร้างเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาคการเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วม (วจน์สิริ ประยูรพรหม, 2558) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและความพร้อมให้กลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมมีการแข่งขันกับคู่แข่งได้ทั้งในตลาดภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศ เนื่องจากข้อมูลทางบัญชีเป็นข้อมูลที่สำคัญและเป็นเครื่องมือในการควบคุมการบริหารงานของกิจการมีความสำคัญต่อการตัดสินใจลงทุนในตลาดทุน ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสนใจต่อการจัดทำงบการเงิน การตรวจสอบและการรายงานผลการสอบบัญชีต่อการเงินอย่างถูกต้องมีหลักเกณฑ์สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีและการตรวจสอบบัญชี โดยผู้ทำบัญชีและผู้สอบบัญชีต้องมีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญที่สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ด้วยความซื่อสัตย์ในวิชาชีพและการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีเพื่อให้องค์กรหรือบริษัทนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ผู้บริหารรวมถึงนักลงทุนเกิดความพึงพอใจและความเชื่อมั่นต่อผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพในการปฏิบัติงานด้านการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2552)

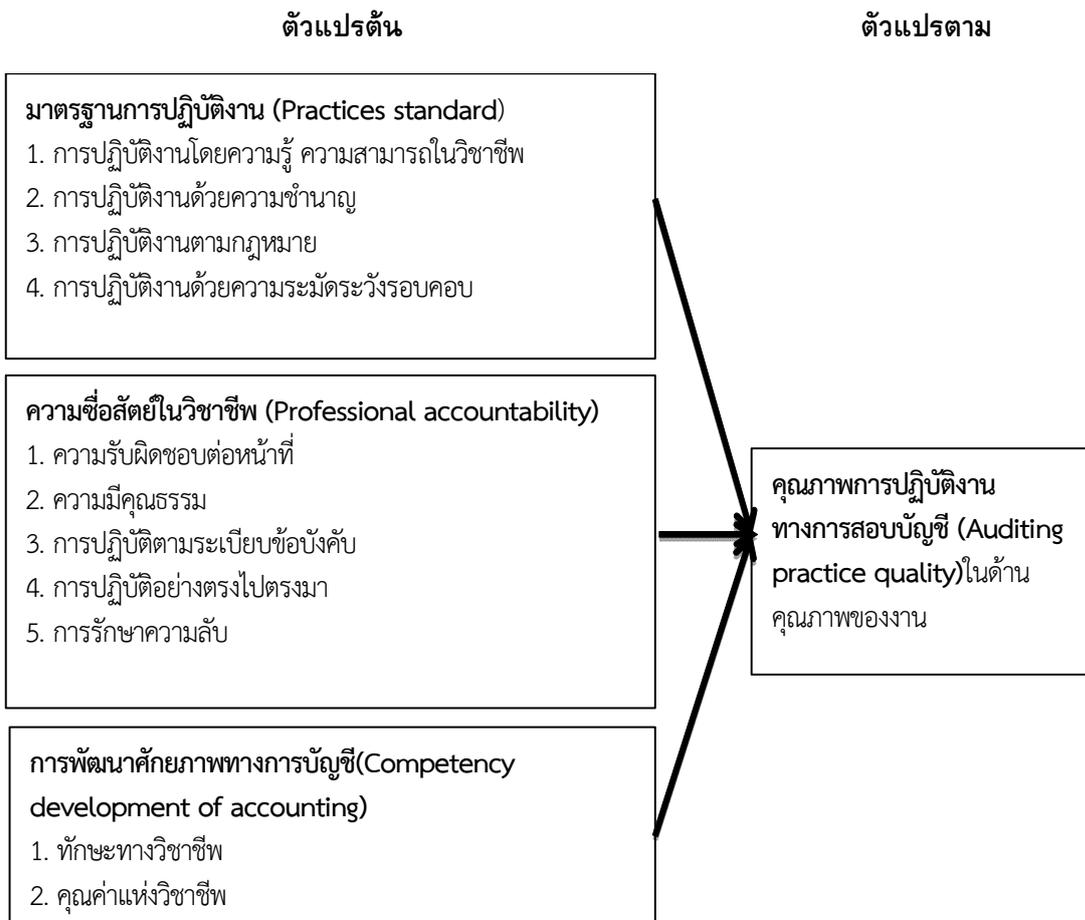
จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงานความซื่อสัตย์ในวิชาชีพและการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักดังนี้ (1) เพื่อศึกษาอิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ประกอบด้วย การปฏิบัติงานโดยความรู้ความสามารถในวิชาชีพ การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ การปฏิบัติงานตามกฎหมาย การปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบต่อคุณภาพ

การปฏิบัติงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของความซื่อสัตย์ในวิชาชีพที่ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความมีคุณธรรม การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ การปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา การรักษาความลับต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีที่ประกอบด้วยทักษะทางวิชาชีพบัญชี และคุณค่าแห่งวิชาชีพบัญชีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง อิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงาน ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพและการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยของกลุ่มธุรกิจ อุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ปฏิบัติงานสอบบัญชีให้กับบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กลุ่มประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Certified Public Account : CPA) และผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจ อุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 585 บริษัท (สำนักงานคณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ วันที่ 30 เมษายน 2560)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) การศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต จำนวน 238 คน ของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยใช้สูตรจากตาราง Taro Yamane : Yamane (ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมรับความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่างร้อยละ 5 ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ซึ่งเป็นวิธีการเลือกตัวอย่างที่ทุกๆ หน่วยงานของประชากรจะมีโอกาสถูกเลือกขึ้นมาเป็นตัวอย่างเท่าๆ กันโดยใช้วิธีการเปิดตารางสุ่ม (Random number table)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยแนวทางที่ได้ศึกษาจากเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อคำถามเป็นแบบให้เลือกตอบแบบคำตอบเดียว (Fix alternative question)

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการรับรู้ต่อมาตรฐานการปฏิบัติงานครอบคลุม 4 ด้าน

ประกอบด้วย (1) การปฏิบัติงานโดยความรู้ความสามารถในวิชาชีพ (2) การปฏิบัติงานด้วยความชำนาญ (3) การปฏิบัติงานตามกฎหมาย (4) การปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการรับรู้ต่อความซื่อสัตย์ในวิชาชีพครอบคลุม 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ (2) ความมีคุณธรรม (3) การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ (4) การปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา (5) การรักษาความลับ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 4 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการรับรู้ต่อการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีครอบคลุม 2 ด้าน ประกอบด้วย (1) ทักษะทางวิชาชีพ (2) คุณค่าแห่งวิชาชีพ ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ส่วนที่ 5 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการรับรู้ต่อคุณภาพการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชีในด้านคุณภาพของงาน ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) สอบถามผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยโดยกำหนดขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทำหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีปทุม

ขั้นตอนที่ 2 ขอความร่วมมือจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจ อุตสาหกรรม ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 300 ฉบับ ทางไปรษณีย์โดยแนบซองจดหมายติดแสตมป์ไปพร้อมกับแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง ส่งทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ และส่งทางอีเมลโดยตรง โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้จำนวนแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 200 ชุด มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้การวิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) สถิติที่ใช้เป็นค่าจำนวนความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ใช้สถิติแบบการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์แต่ละข้อโดยผู้วิจัยใช้สถิติการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression) ในการทดสอบอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีมากกว่า 1 ตัวกับตัวแปรตามที่มีตั้งแต่ 1 ตัวแปรขึ้นไป ทั้งนี้ข้อมูลอยู่ในระดับเชิงปริมาณทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งงานวิจัยเรื่องนี้ตัวแปรอยู่ในระดับการวัดข้อมูลแบบมาตราวัดอันตรภาคชั้น (Interval scale) ทั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ค่าสถิติ Durbin Watson ที่จะต้องอยู่ในช่วง 1.50-2.50 จะหมายความว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเองจึงสามารถผ่านเกณฑ์ข้อจำกัดเพื่อทดสอบสถิติถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple regression) ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 30-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอบบัญชี 5-10 ปี มีจำนวนธุรกิจที่รับตรวจสอบในแต่ละปีต่ำกว่า 50 แห่ง ธุรกิจให้บริการที่ปรึกษาด้านบัญชี/ภาษีที่นอกเหนือจากการสอบบัญชีมีจำนวนชั่วโมงที่เข้ารับการอบรมและสัมมนาด้านการบัญชี/การสอบบัญชีหรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมากกว่า 18 ชม./ปี
2. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของตัวแปรด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยถดถอยพหุของมาตรฐานการปฏิบัติงาน ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพ และการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (n=200)

ตัวแปร	ระดับความคิดเห็น			Standardized Coefficients	P
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
มาตรฐานการปฏิบัติงาน					
1 การปฏิบัติงานด้วยความรู้ความสามารถในวิชาชีพ	4.11	0.57	มาก	-0.142*	0.030
2 การปฏิบัติงานด้วยความชำนาญ	4.01	0.67	มาก	0.536*	0.000
3 การปฏิบัติงานตามกฎหมาย	4.57	0.49	มากที่สุด	0.327*	0.000
4 การปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบ	4.49	0.52	มาก	0.167*	0.030
ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพ					
5 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่	4.50	0.53	มากที่สุด	0.281*	0.000
6 ความมีคุณธรรม	4.52	0.49	มากที่สุด	0.357*	0.000
7 การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ	4.57	0.54	มากที่สุด	0.123	0.137
8 การปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา	4.48	0.55	มาก	0.186*	0.016
9 การรักษาความลับ	4.68	0.48	มากที่สุด	-0.050	0.480
การพัฒนาศักยภาพทางการบัญชี					
10 ทักษะทางวิชาชีพ	4.36	0.51	มาก	0.035*	0.000
11 คุณค่าแห่งวิชาชีพ	4.49	0.47	มากที่สุด	0.538*	0.000

หมายเหตุ : $R^2 = 0.618, 0.656, 0.625, \text{Sig} = 0.000, 0.000, 0.000$

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 200 คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามเป็นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 74.50 อายุระหว่าง 30-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.50 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 52.50 มีประสบการณ์ในการสอบบัญชี 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.50 จำนวนธุรกิจที่รับตรวจสอบในแต่ละปีต่ำกว่า 50 แห่งธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 46.00 การให้บริการที่นอกเหนือจากการสอบบัญชีให้บริการปรึกษาด้านบัญชี/ภาษีคิดเป็นร้อยละ 67.00 จำนวนชั่วโมงที่เข้ารับการอบรมและสัมมนาด้านการบัญชี/การสอบบัญชีหรือด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมากกว่า 18 ชม. ปีคิดเป็นร้อยละ 41.00

ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ประกอบด้วย การปฏิบัติงาน โดยความรู้ความสามารถในวิชาชีพ การปฏิบัติงานด้วยความชำนาญ การปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบอยู่ในระดับมาก และการปฏิบัติงานตามกฎหมายอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ในวิชาชีพที่ประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความมีคุณธรรม การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ การรักษาความลับอยู่ในระดับมากที่สุด และการปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาอยู่ในระดับมาก ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีด้านทักษะทางวิชาชีพบัญชีอยู่ในระดับมาก และคุณค่าแห่งวิชาชีพบัญชีอยู่ในระดับมากที่สุดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชีด้านคุณภาพของงานอยู่ในระดับมาก

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า มาตรฐานการปฏิบัติงานที่ประกอบด้วย การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์เท่ากับ 0.536 การปฏิบัติงานตามกฎหมายเท่ากับ 0.327 และการปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบเท่ากับ 0.167 ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่เท่ากับ 0.281 ด้านความมีคุณธรรมเท่ากับ 0.357 ด้านการปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาเท่ากับ 0.186 และการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีที่ประกอบด้วย ทักษะทางวิชาชีพบัญชีเท่ากับ 0.481 และคุณค่าแห่งวิชาชีพบัญชีเท่ากับ 0.409 มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีในด้านคุณภาพของงานส่งผลให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตปฏิบัติงานการสอบบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนมาตรฐานการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติงาน โดยความรู้ความสามารถในวิชาชีพเท่ากับ -0.142 ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเท่ากับ 0.123 และการรักษาความลับเท่ากับ -0.050 ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีในด้านคุณภาพของงาน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยโดยเรียงลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัยที่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานการปฏิบัติงานที่ประกอบด้วย การปฏิบัติงานโดยความรู้ความสามารถในวิชาชีพ การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ การปฏิบัติงานตามกฎหมาย การปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีในด้านคุณภาพของงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (R^2) เท่ากับ 0.618 หมายถึงร้อยละ 61.80 แสดงได้ว่าลักษณะข้อมูลของมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ประกอบด้วย การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ การปฏิบัติงานตามกฎหมายและการปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบได้รับการสนับสนุนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติงานโดยความรู้ความสามารถในวิชาชีพ

ไม่ได้รับการสนับสนุนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2. ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพที่ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความมีคุณธรรม การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ การปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา การรักษาความลับมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีในด้านคุณภาพของงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (R^2) เท่ากับ 0.656 หมายถึงร้อยละ 65.60 แสดงได้ว่าลักษณะข้อมูลความซื่อสัตย์ในวิชาชีพด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้านความมีคุณธรรม ด้านการปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาได้รับการสนับสนุนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพด้านการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและการรักษาความลับไม่ได้รับการสนับสนุนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

3. การพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีที่ประกอบด้วย ทักษะทางวิชาชีพบัญชี และคุณค่าแห่งวิชาชีพบัญชีมีอิทธิพลทางบวกต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีในด้านคุณภาพของงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (R^2) เท่ากับ 0.625 หมายถึงร้อยละ 62.50 แสดงได้ว่าลักษณะข้อมูลการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีที่ประกอบด้วย ทักษะทางวิชาชีพบัญชีและคุณค่าแห่งวิชาชีพบัญชีได้รับการสนับสนุนทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลจากการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของมาตรฐานการปฏิบัติงาน ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพและการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลการวิจัยดังต่อไปนี้

มาตรฐานการปฏิบัติงานต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติงานด้วยความ

ชำนาญการปฏิบัติงานตามกฎหมาย และการปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวังรอบคอบมีอิทธิพลเชิงบวก และมาตรฐานการปฏิบัติงานโดยความรู้ความสามารถในวิชาชีพมีอิทธิพลเชิงลบต่อคุณภาพการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชีในด้านคุณภาพของงานส่งผลการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชีคุณภาพมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลลิตา แวนแก้ว (2557) และเป็นไปตามทฤษฎีของคัทเลียณ รุณ (2557) กล่าวคือเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการวัดผลการปฏิบัติงานที่มีระเบียบวิธีการปฏิบัติที่แสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างละเอียดเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติได้อย่างถูกต้องครบถ้วนโดยความรู้ความสามารถ ด้วยความชำนาญในวิชาชีพ และยังเป็นเครื่องมือควบคุมให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามกฎหมาย ความระมัดระวังรอบคอบช่วยให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่งผลให้คุณภาพของงานมีคุณภาพมากขึ้น

ความซื่อสัตย์ในวิชาชีพด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่โดยรวมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณภาพการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์อย่างมีคุณธรรม ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาส่งผลกระทบต่อคุณภาพการปฏิบัติทางการสอบบัญชีด้านคุณภาพของงาน ด้วยกระบวนการปฏิบัติงานที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมา รวมถึงการเก็บรักษาความลับ เสริมสร้างความพึงพอใจและเชื่อถือได้ในคุณภาพการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เอมิกา ภูเขาดวง (2557) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์ในวิชาชีพกับความสำเร็จในการทำงาน กล่าวคือ การมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการปฏิบัติงานหรือได้รับมอบหมายอย่างจริงจัง ซื่อตรง มีคุณธรรม ยึดมั่นตามระเบียบข้อบังคับ อย่างตรงไปตรงมา ไม่นำข้อมูลใดๆ เปิดภายใต้นุ้บุคคลภายนอกรับรู้โดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

การพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีต่อคุณภาพการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชี

ด้านทักษะในวิชาชีพบัญชี และคุณค่าแห่งวิชาชีพบัญชีมีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณภาพการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชีโดยรวมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของงาน ความรับผิดชอบกระบวนการปฏิบัติงาน และส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจและเชื่อถือได้ของคุณภาพการปฏิบัติงานทางการสอบบัญชี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภาพร วีระสอน (2557) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชี กล่าวคือ การมีการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีด้านทักษะทางวิชาชีพและคุณค่าแห่งวิชาชีพมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีความสำเร็จในการปฏิบัติงานโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

1. ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตควรให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานสอบบัญชียิ่งขึ้นไป
2. ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตควรให้ความสำคัญกับคุณภาพการปฏิบัติงาน การสอบบัญชีโดยปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ในวิชาชีพและการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีอย่างสม่ำเสมอจะนำมาซึ่งความสำเร็จในการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องครบถ้วนทันต่อเวลาและเป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้นไป
3. ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ช่วยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตให้ความสำคัญกับการศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีในด้านทักษะวิชาชีพและคุณค่าแห่งวิชาชีพอยู่เป็นประจำเพื่อสร้างคุณภาพการปฏิบัติงาน การสอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพเป็นที่พึงพอใจและเชื่อถือได้ สามารถแข่งขันได้ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่อาจเป็นปัญหาหรืออุปสรรคต่อคุณภาพการปฏิบัติงานการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้ช่วยผู้สอบบัญชี
2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดเงื่อนไข

ข้อบังคับในการพัฒนาศักยภาพทางการบัญชีเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลของคุณภาพการสอบบัญชี ปฏิบัติงานการสอบบัญชีอย่างเหมาะสมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

3. ศึกษาแรงจูงใจในการเลือกใช้เครื่องมือในการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อคุณภาพการ 4. ศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพในการปฏิบัติงานการสอบบัญชีของกลุ่มธุรกิจอาเซียน

เอกสารอ้างอิง

- คัทลียา ณ รุณ. (2557). ผลกระทบของมาตรฐานการปฏิบัติงานมีผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีของผู้ทำบัญชีในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ บิสิเนสฮาร์เอนด์ดี, หสม.
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร. (2554). เอกสารวิชาการการสอบบัญชี. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ. ที พี เอ็น เพรส.
- ประภาพร วีระสอน. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานทางการบัญชีกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้ทำบัญชีในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ลลิตา แวนแก้ว. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติทางการบัญชีที่ดีกับคุณภาพการทำงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วจนสิริ ประยูรพรหม. (2558). อุตสาหกรรมไทยมุ่งสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2560. จาก www.diw.go.th/hawk/news/กรมโรงงานอุตสาหกรรม.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (2552). มาตรฐานการปฏิบัติงาน. 3 สิงหาคม 2552. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2560 จาก <http://www.sec.or.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ก.ล.ต. (2560). รายชื่อผู้สอบบัญชีที่ได้รับความเห็นชอบ. ณ วันที่ 30 เมษายน 2560. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2560 จาก <http://www.sec.or.th>.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI). (2558). นโยบายส่งเสริมการลงทุนของต่างชาติ. มีนาคม 2558. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2559 จาก <https://www.boi.go.th/>.
- เอมิกา ภูยาตวง. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์ในวิชาชีพกับความสำเร็จในการทำงานของผู้ทำบัญชีในจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เอี่ยมอรุณ พรหมจันทร์. (2551). สภาพและปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Teprasit, P., & Paopan, N. (2016) *The Components of Reverse Logistics Management*. Middle-East Journal of Scientific Research . 24 (4), 1477-1482.

